

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 23. juni 2022 av Høyesterett i avdeling med

justitiarius Toril Marie Øie
dommer Kristin Normann
dommer Ragnhild Noer
dommer Knut H. Kallerud
dommer Wenche Elizabeth Arntzen

HR-2022-1260-A, (sak nr. 22-001937STR-HRET)
Anke over Gulating lagmannsretts dom 25. november 2021

Påtalemyndigheten

(statsadvokat Rudolf Martin Christoffersen)

mot

A

(advokat Bent Endresen)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Normann:**

Sakens spørsmål og saksgang

(2) Saken gjelder anke over lovanvendelsen og straffutmålingen for regnskapsovertredelse. Den reiser særlig spørsmål om overtredelsen er grov.

(3) A ble 7. januar 2021 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 393, jf. § 392, jf. bokføringsloven § 7 første ledd om grov regnskapsovertredelse. Grunnlaget lød slik:

«I egenskap som daglig leder og styrets leder i X AS ... i Bergen unnlot han for perioden 01.01.2016 til konkurs 04.05.2018 å føre eller sørge for føring av fullstendig og ajourført regnskap for virksomheten. I perioden er det overført minst 22 MNOK til selskapets konti. Overtredelsen har vanskeliggjort skatteetatens fastsettelse av skatt og merverdiavgift.»

(4) Bergen tingrett avsa 19. april 2021 dom med slik slutning:

«A, født 00.00.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 393, jf. § 392, jf. bokføringsloven § 7 til fengsel i 90 – nitti – dager.»

(5) A anket til lagmannsretten. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Gulating lagmannsrett avsa 4. juni 2021 beslutning om å henvise bevisanken til ankeforhandling, mens de øvrige ankegrunner ble stilt i bero.

(6) Gulating lagmannsrett avsa 25. november 2021 dom med slik slutning:

- «1. A, født 00.00.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 392, jfr. bokføringsloven § 7, til fengsel i 60 – seksti – dager.
2. A, født 00.00.1965, frifinnes for krav om saksomkostninger.»

(7) Flertallet fant altså at det ikke var grunnlag for domfellelse for grov regnskapsovertredelse, mens mindretallet på to meddommere kom til at forholdet skulle anses som grovt, jf. straffeloven § 393.

(8) Saken står i samme stilling som for lagmannsretten.

Mitt syn på saken***Terskelen for grov overtredelse***

(9) Straffeloven § 393 har slik ordlyd:

«Grov regnskapsovertredelse straffes med fengsel inntil 6 år. Ved avgjørelsen av om regnskapsovertredelsen er grov skal det særlig legges vekt på om

- a) det er brukt uriktig eller villedende informasjon eller et uriktig dokument,
  - b) den er begått over lang tid,
  - c) den er begått av noen ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling eller virksomhet,
  - d) den har gitt betydelig økonomisk fordel,
  - e) det forelå risiko for betydelig skade av økonomisk eller annen art, eller
  - f) den har gjort det vanskelig å kontrollere virksomheten.»
- (10) Bestemmelsen er bygget opp etter samme mønster som blant annet straffebudene om grovt tyveri og grovt underslag ved at loven fremhever enkelte momenter som det særlig skal legges vekt på, uten at disse er nødvendige eller uten videre tilstrekkelige for en subsumsjon under § 393. Det fremgår av oppregningen at det er de objektive momentene ved handlingen som særlig skal tillegges vekt, men bestemmelsen utelukker ikke at også subjektive momenter etter en konkret vurdering kan ha betydning.
- (11) Det skal foretas en helhetsvurdering, og de opplistede momentene må vurderes i sammenheng. Etter bokstav b skal det vektlegges om forholdet har pågått over «lengre tid», og «[t]idsmomentet må ses i sammenheng med alvorret av overtredelsen», jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 473–474. Ifølge ordlyden i henholdsvis bokstav d og e har det betydning om handlingen har gitt «betydelig økonomisk fordel» eller om «det forelå risiko for betydelig skade av økonomisk eller annen art». Ved vurderingen av om fordelen eller risikoen for skade er betydelig, fremgår det av forarbeidene at det også skal legges vekt på hvor beløpsgrensen blir trukket ved grove vinningslovbrudd.

Den konkrete lovanvendelsen

- (12) Lagmannsretten kom til at momentene i straffeloven § 393 bokstav b, e og f er oppfylt. Det er jeg enig i.
- (13) A er i egenskap av daglig leder og styreleder funnet skyldig i å ha unnlatt å sørge for føring av fullstendig og ajourført regnskap for X AS fra 1. januar 2016 til det ble åpnet konkurs i selskapet 4. mai 2018. Selskapet drev handel med bruktbiler. Perioden uten at det ble levert regnskaper utgjør to år og fire måneder, som etter mitt syn må betegnes som relativt lang tid, jf. § 393 bokstav b.
- (14) Selskapets omsetning var merverdiavgiftspliktig. Ved vurderingen av om regnskapsovertredelsen har foregått over lang tid, legger jeg vekt på at domfelte som daglig leder hadde plikt til å sørge for at regnskapet ble løpende ajourført i forbindelse med innlevering av terminoppgave for merverdiavgift hver annen måned, jf. skatteforvaltningsforskriften § 8-3-1. Tidsforløpet må også sees i sammenheng med at selskapet omsatte for betydelige beløp.
- (15) I den perioden A er domfelt for, omsatte selskapet for omkring 35 millioner kroner som det ikke er ført regnskaper for. Omsetningen var 25 millioner kroner i 2016 og nærmere 8 millioner kroner i 2017. I 2018, som var det året selskapet ble tatt under konkursbehandling, ble det omsatt for i underkant av 1,85 millioner kroner. Det må også tillegges vekt at 4,5 millioner kroner for salg av selskapets biler ble satt inn på domfeltes private konto uten at det finnes regnskapsmateriale som dokumenterer at beløpet er tilbakeført selskapet.

- (16) Som følge av manglende regnskapsføring er myndighetenes kontroll av virksomheten blitt vanskeliggjort, jf. bokstav f. Selskapet leverte ikke selvangivelse i de aktuelle årene, og skattemyndighetene har ikke vært i stand til å beregne skatt. Det manglende regnkapsmaterialet må også ha vanskeliggjort bobehandlingen. På grunn av den høye omsetningen er det da også risiko for betydelig skade av økonomisk art.
- (17) Lagmannsretten har i den samlede helhetsvurderingen lagt vekt på graden av «den samlede klanderverdighet av tiltaltes handlemåte» da den kom til at A bare kunne straffes for vanlig regnskapsovertredelse. At tiltalte etter hvert forsøkte å få orden på regnskapene ved å engasjere regnskapskyndige, kan etter mitt syn – slik forholdene her ligger an – ikke endre at regnskapsovertredelsen må betegnes som grov. Det sentrale ved vurderingen er de momentene ved handlingen som er nevnt i § 393, og disse taler med tyngde for at regnskapsovertredelsen i saken her er grov. Jeg har etter dette ikke funnet det tvilsomt at regnskapsovertredelsen er grov slik at den må subsumeres under straffeloven § 393.

Straffutmålingen

- (18) Straffelovens strafferamme for grov regnskapsovertredelse ble ved vedtakelsen av straffeloven 2005 § 393 økt fra tre til seks år. Regnskapsovertredelser var ansett som et tiltagende problem, jf. NOU 1999: 23 side 19. En del av begrunnelsen for den økte strafferammen i § 393 var at grove regnskapsovertredelser kan benyttes til å skjule alvorlig økonomisk kriminalitet, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 350. Jeg viser også til at unnlatt regnskapsføring kan bidra til at bedrifter kan drive på andre vilkår enn de som følger av lovgivningen, og dermed konkurrere på ulike vilkår. Allmennpreventive hensyn tilsier derfor at det reageres strengt på denne type overtreddelser.
- (19) Det foreligger sparsomt med nyere rettspraksis som kan gi veiledning for fastsettelsen av straffen i saken her. Aktor har vist til to dommer fra 1990-tallet, der Høyesterett understreker alvorligheten av regnskapsovertredelser.
- (20) Rt-1996-22 gjaldt straffutmålingen for overtreddelse av straffeloven 1902 § 286, jf. § 288. Domfelte hadde i årene 1986–1990 stiftet syv aksjeselskaper og var som styreleder og daglig leder domfelt for unnlatt regnskapsføring i fra ett til fire år i det enkelte selskapet. Han var også dømt for ikke å ha sendt inn selvangivelse i selskapene i en rekke år og for å ha unndratt merverdiavgift. Høyesterett uttalte at det for en betydelig del nok var tale om «formalovertreddelser», men skjerpet likevel straffen til ubetinget fengsel i 75 dager.
- (21) Som en del av Høyesteretts begrunnelse for å skjerpe straffen, heter det på side 22:
- «Unnlatt regnskapsføring av det omfang og den karakter det her er tale om, representerer i seg selv alvorlige straffbare forhold. Dette gjelder uansett om de skjuler andre lovovertreddelser eller ikke. Når regnskaper ikke føres og bilag ikke framskaffes, hindrer det innsyn i andre mulige straffbare forhold. Det har til følge at vedkommende unngår forfølgning for straffbare forhold som andre – med regnskapene i orden – må finne seg i å bli utsatt for. I den forstand kan således regnskapsovertredelser lønne seg. Unnlatt regnskapsføring medfører dessuten at myndighetene må bruke store ressurser for å avdekke de straffbare forhold som kan være begått, ofte med det resultat at man etter stor innsats bare må resignere.»

- (22) I Rt-1996-905 fulgte Høyesterett opp denne uttalelsen om at «forsømmelse av regnskapsførsel i næringslivet [må] sees på som et alvorlig straffbart forhold» og fremhevet at «regnskapene er grunnlaget for den offentlige myndighetskontroll med skatte- og avgiftsoppgjørene». I denne saken hadde domfelte i egenskap av styreformann og daglig leder i fire mindre aksjeselskaper unnlatt å sørge for at det ble ført regnskaper og levert selvangivelse i en fireårsperiode. Tidsperioden varierte noe i det enkelte selskapet. Straffen ble satt til 90 dagers ubetinget fengsel.
- (23) Begge disse sakene gjaldt betydelig mindre beløp enn i saken her, hvor det som nevnt dreier seg om en samlet omsetning på i overkant av 35 millioner kroner som myndighetene på grunn av unnlatt regnskapsførsel mangler innsyn i.
- (24) De samme momentene og hensynene som begrunner at forholdet er grovt, må også tillegges vekt ved utmåling av straffen.
- (25) Domfelte har også under straffutmålingen anført at det må tillegges vekt i formildende retning at han etter hvert forsøkte å rydde opp. Slik denne saken ligger an, kan dette etter min mening ikke tillegges vekt. Selv om det ikke er bevist at tiltalte har ødelagt eller fjernet bevis, har det ikke vært mulig å fremskaffe regnskapsmateriale.
- (26) Påtalemyndigheten har nedlagt påstand om at straffen settes til fengsel i 120 dager. Jeg mener mye tilsier at straffen burde vært strengere enn dette. Under forhandlingene ble det imidlertid ikke reist spørsmål om strengere straff, og jeg er derfor kommet til at straffen bør fastsettes i samsvar med aktors påstand, jf. HR-2019-2205-A avsnitt 103 med videre henvisninger til rettspraksis.
- (27) Jeg stemmer for denne

D O M :

A, født 00.00.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 393, jf. § 392, jf. bokføringsloven § 7 til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager.

- (28) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (29) Dommer **Arntzen:** Likeså.
- (30) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (31) Justitiarius **Øie:** Likeså.
- (32) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A, født 00.00.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 393, jf. § 392, jf. bokføringsloven § 7 til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager.